

BESLUT

2020-03-30

Dnr: 19/02967

SAKEN

Agenda, SVT2, 2019-09-15, inslag om samhällsdebatten om klimatförändringarna; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om samhällsdebatten om klimatförändringarna. Inledningsvis intervjuades bland annat en klimatforskare och en meteorolog på SMHI. Sedan visades sekvenser med uttalanden av en klimataktivist, Sverigedemokraternas (SD) partiledare, Miljöpartiets (MP) språkrör och en person som demonstrerade mot höga bensinpriser.

I inslaget visades resultatet av en opinionsundersökning som genomfördes i juni 2019 där frågan ”I vilken omfattning tror du att människan är orsak till klimatförändringen?” hade ställts. Det framgick att 86 procent hade svarat att de trodde att människan till stor del orsakar klimatförändringen, att 10 procent trodde att människans påverkan är liten samt att 2 procent underkände frågan och inte trodde att en klimatförändring pågår. Programledaren sa sedan följande.

En ganska liten siffra, men på nätet finns det flera forum som ifrågasätter slutsatserna som nästan alla etablerade klimatforskare står bakom. En av dem en svensk Youtube-kanal.

Därefter visades en sekvens från en Youtube-video där bland annat följande sades.

(NN) – Vi har ännu inte haft några klimatförändringar. Vi har väderfenomen. Men några klimatförändringar av betydelse har inte inträffat.

I Youtube-videon stod bland annat ”Tekn. Dr [NN] kommenterar SVT fake news om klimatet” att läsa i bild. Youtube-kanalens namn nämndes inte, men i bild visades grafik där namnet framgick.

Klimatforskaren från SMHI berättade sedan att de får fler frågor om någon skriver eller gör en film på internet där klimatfrågan kritiseras.

Därefter följde en studiodebatt mellan MP:s språkrör och SD:s klimatpolitiska talesperson. Inledningsvis i debatten sades bland annat följande.

(Programledare) – Ja, synen på klimatförändringarna är polariserad. En del ifrågasätter vetenskapen. Och vi såg [NN] här i inslaget, en av de kritiker av vetenskapssamhället som får mest uppmärksamhet på sociala medier. Han säger att vi inte haft några klimatförändringar. Hur ser du på ett sådant uttalande? (SD:s talesperson) – Ja alltså som politiker så tycker jag att då måste man ju ändå lita på det forskarkonsensus som finns, och det är ju en grads temperaturökning vi har fått se ungefär, så det är ju det som jag som politiker får förhålla mig till tycker jag. (Programledare) – Det är det FN:s klimatpanel har slagit fast att vi har sett? (SD:s talesperson) – Ja, och för mig som politiker så handlar det snarare om att försöka hitta så effektiva policys som möjligt, som kostar svenska skattebetalare så lite som möjligt och som leder till så mycket effektiv klimatpolitik som möjligt. Det är ju min prioritering. (Programledare) – Men du menar att Lars Bern här då, han har fel helt enkelt? (SD:s talesperson) – Ja, jag måste ju utgå ifrån att forskningskonsensus stämmer, så det är ju det jag tror på.

Senare i debatten sades bland annat följande.

(MP:s språkrör) – Det finns en väldigt tydlig koppling mellan främlingsfientliga och högerpopulistiska krafter och klimatförnekare, och det är en rörelse som går tillsammans och som skapar osäkerhet och oro. [...] (SD:s talesperson) – Jag vet inte hur många gånger jag har utmålats som någon sorts klimatförnekare som hatar miljön av diverse miljöpartister och vänsterpartister. Så det är ett högt tonläge, det håller jag med om.

ANMÄLNINGAR

Anmälarna anför sammanfattningsvis följande.

- Det var nedvärderande och partiskt av Sveriges Television AB (SVT) att i inslaget beskriva klimathots skeptiker som ”klimatförnekare”.
- NN blev felaktigt utmålade som ”klimatförnekare” och fick inte någon möjlighet att kommentera ett gammalt uttalande som var taget ur sitt sammanhang.
- Den omnämnda Youtube-kanalen framställdes på ett negativt sätt utan att få möjlighet att försvara sig.
- Programledaren ställde frågor med påståenden som innehöll saklighetsfel och hänvisade till undersökningar som inte var representativa.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att sändningen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Den Youtube-kanal som NN:s uttalande kommer från är ett av flera forum som ifrågasätter de flesta etablerade klimatforskares slutsatser. NN presenterades som en av dem som är ”kritisk till vetenskapssamhället”. Ordet ”klimatförnekare” användes inte för att beskriva NN.

Det citat av NN som var med i en kort sekvens i inslaget bedömdes vara ett exempel på sådana åsikter som framfördes i den aktuella Youtube-kanalen. Citatet skiljer sig inte från andra offentliga uttalanden i ämnet som NN har gjort utan bedömdes vara representativt. Redaktionen bedömde inte att det var ett sådant uttalandet som måste bemötas. Hans uppfattningar är offentligt framförda och i sammanhanget väl kända.

När det gäller att inslaget skulle vara vinklat anser SVT att det tydligt framgick att det var just olika inställningar i samhällsdebatten om klimatet som skildrades och att politikerna i debatten diskuterade utifrån sina olika perspektiv och politiska strategier.

Som framgick av inslaget var utgångspunkten klimatfrågan utifrån den forskarkonsensus Förenta nationernas klimatpanel Intergovernmental Panel on Climate Change står bakom. Inledningsvis behandlades svenskarnas uppfattning i frågan – inklusive de som anser att frågan inte är av större dignitet. I den uppföljande debatten diskuterade de medverkande politikerna vad de ansåg var de bästa politiska strategierna utifrån sina olika perspektiv.

Ordet klimatförnekare som en anmälare vänder sig mot sades en gång vardera av de externt medverkande debattörerna för vilka kravet på opartiskhet ställs lägre.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det inte riktades någon kritik mot NN eller Youtube-kanalen som krävde ett bemötande. Nämnden anser inte heller att programledarens uttalanden eller de tillfälligt medverkande debattörernas generella uttalanden om ”klimatförnekare” medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Johannes Wik. I beredningen av ärendet har även handläggaren Hugo Faber deltagit.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Johannes Wik

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.